

Boeddhisme en theosofie: onze stamboom

– Muriel Daw

Bij het definiëren van het woord theosofie vermeldt de Oxford Dictionary dat 'het soms esoterisch Boeddhisme genoemd wordt'; en dit was inderdaad de lering die ontvangen werd door mevrouw Blavatsky van haar Meesters. In de Inleiding van *De Geheime Leer* wijst mevrouw Blavatsky er heel duidelijk op dat esoterisch Boeddhisme niet verward moet worden met het religieuze systeem van ethiek dat gepredikt werd door de Heer Gautama (*The Secret Doctrine*, vol. I, Inleiding, p.xviii, uitgave 1978). Zij hield zich alleen bezig met innerlijke leringen.

Mevrouw Muriel Daw, voormalig redacteur van het Boeddhistische tijdschrift *The Middle Way*, heeft gedurende vele jaren de Boeddhistische leringen bestudeerd.

In het esoterisch Boeddhisme is de essentie van Boeddha, soms genoemd de Adi-Boeddha of de Dhyana Chohan, de essentie die ligt achter het hele universum. Er bestaat een constante, inherente wens om een evolutie te ontwikkelen, een groter en breder bewustzijn. Af en toe wordt er tijdens de lange millennia een grote ziel, een mahatma, geboren die een tastbare belichaming vormt van deze doelstelling. In onze tijd was dat Prins Gautama, die 2500 jaar geleden geboren werd. Zijn leringen zullen ons blijven helpen in dit huidige tijdsgewricht, en voor zover wij een groter bewustzijn kunnen ontwikkelen, kunnen wij zelf meehelpen in het grote werk.

Wat is nu een Boeddhist?

Een Boeddhist neemt zijn toevlucht tot drie dingen en neemt vijf Voorschriften (ook wel bekend als Pancha Sila of Pansil) op zich; zolang iemand zich houdt aan de drie Toevluchten en de vijf Voorschriften, is hij een Boeddhist. Hij kan ook nog tot enige andere godsdienst behoren, dat doet er niet toe, maar hij moet de drie Toevluchten aannemen en hij moet trachten zich aan de Voorschriften te houden.

Op de muur van een Boeddhistische tempel in Ceylon, nu Sri Lanka, heeft Kolonel Olcott eens geschreven:

‘Dit is het bewijs dat op 19 mei 1880 de Stichters van de Theosophical Society, mevrouw H.P. Blavatsky en ikzelf, voor het eerst de Pancha Sila aangenomen hebben te Vijayananda Vihara van Akmamana Dhammarama Thera’.

Het aannemen van Pancha Sila (of de vijf Voorschriften) betekent dat zij deelnamen aan een openbare ceremonie en driemaal in de Pali-taal het volgende hebben voorgedragen:

‘Ik neem de Boeddha als toeverlaat.

Ik neem de Dharma als toeverlaat.

Ik neem de Sangha als toeverlaat.

Ik neem de regel op me van het trainen in onschadelijkheid.

Ik neem de regel op me van het trainen van niet nemen wat niet gegeven wordt.

Ik neem de regel op me van het trainen van zuiverheid van het lichaam,

Ik neem de regel op me van het trainen van zuiverheid van spreken.

Ik neem de regel op me van het trainen van zuiverheid van denken.’

Toevlucht, in dit voorbeeld, betekent een plaats van veiligheid of zekerheid in uw hart. De namen van de drie Toeverlaten zijn: Boeddha, Dharma en Sangha.

Ik neem mijn toevlucht tot de Boeddha

Boeddha is een titel die betekent: hij die Volledig Ontwaakt is, of hij die Volledig Verlicht is. Maar wanneer wij de eerste Toeverlaat nemen, betekent Boeddha niet alleen Gautama de historische Boeddha, maar het hele proces van verlichting, en het feit dat er Boeddha-Natuur is in ieder levend wezen.

Ik neem mijn toevlucht tot het Dharma

Dharma is zowel de totaliteit van de natuurlijke Wet van het Universum, als de individuele Wet die ieder levend wezen daarbinnen bestuurt. De leringen van de Boeddha helpen ons dit te begrijpen.

Ik neem mijn toevlucht tot de Sangha

Sangha heeft twee betekenissen. Voor exoterische scholen is het de familie der monniken die hun hele leven besteden met het praktiseren en onderrichten van Dharma; maar voor de volgelingen van esoterische scholen is het de kern of familie van toegewijden die de Weg der Verlichting volgen. Het omvat allen die het Pad volgen: archetypisch en menselijk, monnik en leek.

Naar Boeddha, Dharma en Sangha wordt vaak verwezen als de Drie Juwelen, en er staat een speciaal symbool hiervoor – drie Juwelen, omgeven door de vlammen der verlichting:

Wij zien dat deze drie Toevluchten, of Juwelen, opvallende gelijkenis vertonen met de drie Doelstellingen van de Theosofische Vereniging – maar in omgekeerde volgorde.

De ‘kern van Universele Broederschap der Mensheid’ lijkt op de Sangha – de kern of familie van toegewijden die de weg naar verlichting volgen.

‘Studie van Vergelijkende Godsdienst, Wijsbegeerte en Wetenschap’ is in feite de studie van Dharma.

‘Het onderzoeken van de vermogens die in de mens latent aanwezig zijn’ is hetzelfde als in zichzelf zoeken naar de kracht van het ware Zelf en zijn verlichting.

Op deze wijze zijn de drie Toevluchten van een Boeddhist als de drie Doelstellingen van een theosoof.

Als u met uw hele hart uw best doet om de drie doelstellingen te volbrengen, bent u in feite theosoof, of u nu lid wordt van een Vereniging of niet. Als u met uw hele hart uw best doet om de drie Toevluchten

te volgen, bent u in feite een Boeddhist, of u nu officieel tot die religie behoort of niet. Noch in het Boeddhisme, noch in de Theosofie bestaat er een enkel dogma. Wij kunnen Boeddhist zijn en Christen tegelijkertijd, of welke andere combinatie dan ook.

Laten wij eens over de vijf Voorschriften denken, Pancha Sila, of Pansil, die onze stichters aangenomen hebben. Dit zijn voorschriften, geen geboden – men traint zichzelf.

Ten eerste: Ik neem de regel aan van het trainen van onschadelijkheid.

Oorspronkelijk aanvaardt men dit als niet doden. Dit sluit natuurlijk elke mogelijkheid van een kruistocht of een jihad uit. Oorlogen worden niet gevoerd uit naam van de Boeddha.

Maar naarmate wij verder gaan met onszelf te trainen en met denken over onschadelijkheid... schuldeloosheid... begint het tamelijk kleine handelingen te omvatten – zoals de deur zachtjes dicht doen. Vanzelfsprekend houdt het ook in: geen schade toebrengen aan de planeet. Het omvat ook geen schade toebrengen aan zichzelf: ik ben noch belangrijker noch minder belangrijk dan iemand anders en ik moet precies zo behandeld worden.

Het volgende Voorschrift is: Ik neem de regel aan van het trainen in het niet nemen wat niet gegeven wordt.

Dit is NIET het equivalent van ‘gij zult niet stelen’. Denk er eens even over.

De overige drie Voorschriften gaan over zuivering van het lichaam, van het spreken en van het denkvermogen.

Zuiverheid van het lichaam

Bedenk dat er geen lijst is van ‘gij zult niet’. Er is geen God die over mijn schouder kijkt. Ik moet mijn eigen karmische verantwoordelijkheid aanvaarden voor alle handelingen van mijn lichaam, seksueel of anderszins en mijzelf trainen in de zuiverheid ervan.

Zuiverheid van het spreken

Dit is bijzonder veelzeggend. Hier is een persoonlijk voorbeeld: ik nam vrijwillig een bepaalde termijn in acht waarin ik aan dit voorschrift zou werken. Ik zou proberen mijzelf te observeren als ik sprak (en ik praat nogal veel!). Ik zou proberen alleen dingen te zeggen die WAAR, VRIENDELIJK en HELPEND waren; of anders mijn mond te houden. Geloof me, ik was behoorlijk stil tegen het einde van de eerste week. De meeste dingen die ik zei waren waar (tenminste dat dacht ik). Sommige dingen waren helpend en vrij veel dingen waren vriendelijk (al was het maar een vriendelijk contact zoals ‘Goedemorgen’). Maar als ik eerlijk keek – waren er maar erg weinig dingen echt de moeite van het zeggen waard: WAAR, VRIENDELIJK en HELPEND. Tegen het eind van de tweede week trad ik terug als ‘Borough Councillor’ (zoiets als wijkraadvrouw) en trok mij terug uit de politiek. Iets praktiseren is niet hetzelfde als lezingen bijwonen of boeken lezen; het verandert je leven.

Vervolgens: Zuiverheid van het denkvermogen

Vanzelfsprekend moet ik mij onthouden van enig gebruik van drank of verdovende middelen. Maar hoeveel verder moet dit gaan? Is het toegestaan om een detectiveverhaal te lezen ter ontspanning voor het slapen gaan, of ben ik dan eigenlijk mijn denkvermogen aan het verdoven met nodeloze gedachten? Er is geen vastgestelde regel – ik moet mijn eigen voorschriften bewaken.

Wij moeten altijd voor ogen houden dat mevrouw Blavatsky en kolonel Olcott deze vijf Voorschriften aanvaard hebben, dus die moeten goed zijn voor ons allemaal.

Wist u dat theosofen een directe lijn van hun spirituele leraren kunnen aanwijzen tot de Boeddha?

Sommige mensen steken veel tijd in het naspeuren van hun voorouders en stellen een stamboom op. Zij willen alles weten van hun eigen vlees en bloed en waar hun genen vandaan komen. Het is belangrijker dat wij alles weten over onze spirituele

voorouders en waar onze flitsen van inzicht vandaan komen.

De Aloude Wijsheid, waaruit alle religies voortkomen, werd aan ons doorgegeven door de Meesters. Maar geen enkele waarheid kan in zijn absolute vorm worden overgebracht; deze moet ingekleed zijn op een manier die past bij het begrip van de mensen van die bepaalde tijd en plaats. Er zijn eeuwenlang esoterische scholen geweest in alle gebieden van de wereld. Jammer genoeg bestaan vele ervan niet meer – vermoedelijk die scholen die niet geschikt waren om te overleven – omdat ze, hoe nuttig ook in hun eigen context, te beperkt waren voor hun specifieke tijd en cultuur. De moderne versies hiervan (Druïden, Wicca, Rozenkruisers, enz.) zijn maakwerk en missen een levende relatie met de bron. Wij theosofen zijn bijzonder bevoorrecht dat wij rechtstreekse levende Dharma-relaties hebben die meer dan 2500 jaar teruggaan.

De Boeddha leefde gedurende 80 jaar, hetgeen lang genoeg was om vele leerlingen op te leiden. Terwijl de leringen zich verbreidden naar vele verschillende volkeren, vond ieder van hen natuurlijk bepaalde delen van het dharma nuttiger dan andere en rond 250 jaar na de Boeddha bestonden er 18 verschillende Scholen. Sommige hiervan waren Hinayana, of Vroeg Boeddhisme. Eén ervan – de Theravada, of Weg van de Ouderen – bloeit nog steeds in Zuid Oost Azië en heeft kloosters in vele delen van Europa en Amerika. Gedurende 25 eeuwen hebben miljoenen mensen vertrouwd op deze lering als basis voor hun dagelijks leven. Dit is de Wijsheidstraditie. De Weg van de Arhat – Hij die vrede vindt door Wijsheid.

Kijkt u eens naar het Stamboomdiagram hieronder. De linker kolom, die eindigt met de exoterische school van Theravada, is waar onze Stichters de Toevluchten aanvaardden.

Tot nu toe hebben we het gehad over de fundamentele Boeddhistische leringen die als waar gelden in alle Scholen; maar DE ESOTERISCHE LERING volgt deze exoterische Boeddhistische scholen niet,

waarin gevorderde training alleen aan monniken gegeven wordt. Bekijk u eens het volgende voorbeeld:

Tijdens het leven van de Boeddha hadden de monniken zich gespecialiseerd in verschillende aspecten van de leringen. Twee van hen waren Ananda en Mahakasyapa. Ananda was de voornaamste helper van de Boeddha, daarom was hij altijd aanwezig. Hij hoorde elke openbare preek en alle adviezen die aan individuele mensen gegeven werden. Hij luisterde met zo'n eerbied dat hij ieder woord onthield van de vele leringen die gegeven werden. Hij kon ze zo goed navertellen, dat na de dood van de Boeddha zijn woorden doorgegeven konden worden totdat ze opgeschreven werden, ongeveer 400 jaar later. Deze Geschriften zijn de fundamentele referentie van alle Theravada leringen. 'DE LERINGEN VAN DE OUDEREN', wier volgelingen de leerstellingen van de Geschriften oprecht navolgen. De andere monnik, Mahakasyapa, was volkomen anders. Natuurlijk had hij ook heel veel van de leringen van de Boeddha aangehoord; maar op een dag hield de Boeddha alleen maar een lotusbloem in de hoogte, in plaats van een preek met woorden te houden. Terwijl de verwarde monniken in stilte bijeen zaten, glimlachte Mahakasyapa. De Boeddha sprak, 'Ah, u hebt het begrepen.'

Dit was het begin van de Esoterische Scholen, waarin de leringen gegeven werden zonder woorden, rechtstreeks van hart tot hart.

Hiervoor moet u kijken naar de rechterkant van het diagram. Hier staan de Esoterische Scholen – die van het Hart. U kunt de vetgedrukte lijn volgen – recht vanaf de Boeddha, door Mahayana, Esoterisch, dan de Tibetaanse Scholen, Nyingmapa (met een zijwaartse uitloper naar de 'gevreesde Dugpa's'), dan Gelugpa. Het hoofd van deze School is altijd de Dalai Lama. Het gaat door, helemaal tot de Meesters, die geïnteresseerd waren in onze Vereniging en mevrouw Blavatsky. En nu staan wij hier, vandaag de dag, de erfgenamen van de Esoterische Boeddhistische Scholen.

ONZE STAMBOOM

Leringen van Gautama Boeddha

Ongeveer 1000 jaar na de Boeddha vielen de Witte Hunnen India binnen vanuit het noordwesten. Zij doorsneden India in een brede baan, en hierdoor werden de Leringen verdeeld in twee hoofdscholen.

|

HINAYANA – Zuidelijke Scholen

[Sri Lanka, Birma, Thailand,
Cambodja]

Wijsheid

‘Leer van het oog’

Alleen voor monniken

Alle geschriften alleen in Pali

|

|

MAHAYANA – Noordelijke Scholen

[Tibet, Mantsjoerije, China, Korea, Japan]

Compassie

‘Leer van het hart’

Voor monniken, nonnen, lekenbroeders
en lekenzusters.

Geschriften in het Sanskriet
en plaatselijke talen

EXOTERISCH

De weg van de ARHAT

[Hij die vrede vindt door Wijsheid]

|

EXOTERISCH

De Weg van de
ZUIVERE LAND-
TOEGEWIJDE

[Hij die vrede vindt
door Devotie]

ESOTERISCH

De Weg van de BODHISATTVA
Tibetaans, Shingon; Tendai & Zen
Scholen

Theravada

De enige overgebleven school
van deze lijn

Niet-Boeddhistisch in Tibet

Nyingmapa ↔ *Aboriginal Bön*
Rode Hoed *Sjamanen = ‘Dugpa’s’*

Gelugpa

Gele Hoed
Hervormd van
Bön-Invloed
*Dalai Lama’s en
Panchen
(of Tashi) Lama’s
Meester Koethoemi
Meester Morya
Mevrouw Blavatsky
(1831-1891)*

Kargyupa

Zwarte Hoed
Gedeeltelijk
hervormd

Sakyapa

verv. Rode Hoed

Uit: *The Theosophist*, december 2002
Vertaling: A.M.I.